

Rakkaus, tieto ja elämäntapa

Gnostilainen pelastuskäsitys

Minna Heimola

Yleisöluento 25.5.2010
Suomen gnostilainen seura

Kirkkoisien perinne murtuu

- ✦ ajatus siitä, että esim. valentinolaiset pelastuvat vain luontonsa perusteella
- ✦ harhaoppien leimaaminen eettisesti epäilyttäväiksi: (liiallista) asketismia tai libertinismia
- ✦ primaarilähdeissä vain vähän suoraa eettisiä ohjeita -> etiikka jäi sivuun
- ✦ Michel Desjardins: *Sin in Valentinianism*
- ✦ Koulukontekstin korostaminen

Jaakobin toinen ilmestys

- Lopussa Jaakobin marttyyrikuolema kivittämällä ja Jaakobin rukous
- ”Koska sinä olet elämän elämä, pelasta minut nöyryyttävältä viholliselta! Älä anna minua sellaisen tuomarin käsiin, joka on ankara syntiä kohtaan! Anna minulle anteeksi kaikki päivieni synnit!”

Seksi ja avioliitto

- Vanha näkemys äärimmäisistä suhteista seksiin
- Kokonaisuus monisyisempi: erilaisia näkemyksiä ja ristiriitaisia tulkintoja
- Avioliitto ja sukupuoliyhteys keskeisiä symboleita, jotka kuvaavat hengellisiä asioita (esim. liitto ihmissielu ja enkelin välillä)
  - Maallinen perhe-elämä alempaa taivaalliseen verrattuna, mutta silti hengellisen todellisuuden ”kuva”

Tieto ja pelastus

”Meitä ei tee vapaaksi pelkkä kaste, vaan tieto siitä, keitä me olimme ja mitä meistä on tullut, missä olemme olleet tai mihin olemme joutuneet, minne olemme matkalla ja mistä meidät on vapautettu, mitä on syntymä ja mitä jälleensyntyminen.”

*Klemens Aleksandrialainen,
Katkelmia Theodotokselta, 78,2*

Tieto hyveenä

■ Pelastuksen edellytys

- Tarvittiin Demiurgin ja/tai voimien vuoksi

■ Välittyi osin rituaaleissa:

kuolinvuoderituaali välitti tiedon, joka tarvittiin valon maailmaan siirtymiseen

■ Osin pitkäaikaisen opiskelun tulos

- Vrt. Varhaiskristillisuus ja filosofikoulut: pitkäkestoinen hengellinen ja eettinen opetus

Rakkaus ja vastuu

- Kuului olennaisena osana tietoon
- Tiedon jakaminen muille
- Tieto muiden tarpeista, henkisistä edellytyksistä ja opetusmenetelmistä (esim. Filippuksen evankeliumi)
- Vastuu muista: positiivinen esimerkki maailmassa ja maailmaan vaikuttaminen

Muut eettiset periaatteet

”Aikakausi sai aikaan kaikenlaisia tekoja: monia vihan tekoja, kaunaa, kateutta, pahantahtoisuutta, kiukkua, panettelua, halveksuntaa, taisteluja, valehtelua, harhaanjohtamista, surua, himoja, häpeällisyyttä, saastaisuutta, vilppiä, sairautta ja mielivaltaisia, vääriä tuomioita” (Suuren Voimamme tunteminen, s. 39)

Paheluettelot

- Yleinen kirjallinen lajityyppi uskonnollisissa ja filosofisissa teksteissä, esim. 1 Tim. 1:9-10
- Sisältö usein samantyyppinen
- Stoalaiset vaikutteet: tunteiden pitäminen kielteisinä ja häiritsevinä, tavoitteena vapautuminen surusta, pelosta
- Rahanahneus ja väärät tuomiot samoin yleinen *topos*

Pelastuskäsitys

- Tieto keskeinen pelastuksen edellytys
  - Seuraavaan maailmaan pääseminen
- Pelastus lepona
  - Stoalainen ideaali: vapautuminen häiritsevistä tunneimpulsseista?
- Pelastus yhteytenä valon maailman kanssa
  - Perhe- ja avioliittometaforat

